

“Ons hele team is overtuigd van de waarde van formatief evalueren.”

Formatief evalueren zorgt voor een sterke leercultuur

Elke leraar wil het: leerlingen die gedreven zijn om goed te presteren. Door de inzet van formatief evalueren krijgen leerlingen grip op hun leerproces en ontwikkelen zij een neus voor kwaliteit. Dit resulteert in een sterke leercultuur in de klas en hogere opbrengsten.

“**W**e zijn maar aan het toetsen, kennen cijfers toe, geven en controleren huiswerk. Waar zijn we nou eigenlijk mee bezig?”, vroeg docent Angelique Wammes (Revis Lyceum Doorn) zich een aantal jaar geleden af toen zij als kersverse zij-instromer voor de klas stond. “Ik voelde een sterke behoefte om te kijken hoe je de leerling meer geïnteresseerd kunt krijgen. Hoe zorg je dat de leerling gemotiveerd is om te doen wat hij moet doen, omdat hij het zelf wil en niet omdat ik het zeg?”

De resultaten gingen omhoog

In het kader van haar afstudeeropdracht ging Angelique bij haar eigen vak, scheikunde, ervaring opdoen met formatief evalueren. “De resultaten gingen omhoog en de leerlingen waren enorm enthousiast. Zelfs zo enthousiast dat de leerlingen zelf er bij een collega van een ander vak op aandrongen om dit ook te gaan doen.” Al snel ging het balletje rollen. In 2019-2020 werd in vwo 4 gestart met formatief evalueren, bij alle vakken. De CED-Groep werd gevraagd trainingen te organiseren voor alle betrokken docenten.

Leerdoelen bijhouden in logboek

Angelique vertelt dat de docenten in deze training veel praktische kennis hebben opgedaan. Bijvoorbeeld over het opstellen van een goed leerdoel en de manier waarop je met leerlingen succescriteria formuleert. Ook maakten zij kennis met allerlei werkvormen, lesmaterialen en evaluatieformulieren. En met een logboek, waarmee de docenten ook daadwerkelijk zijn gaan werken. Angelique legt uit: “Docenten geven per hoofdstuk de leerdoelen aan. De leerling noteert liefst elke les, maar minimaal één keer per week in het logboek of hij een leerdoel al dan niet beheerst. De docent scant regelmatig alle logboeken en kan op basis daarvan zijn les aanpassen, bijvoorbeeld door de klas te splitsen voor extra instructie, extra oefening geven of 1-op-1 gesprekjes voeren met leerlingen die moeite hebben met de stof. Uiteindelijk moeten alle leerlingen aan het eind van het hoofdstuk alle leerdoelen beheersen.”

Rol van expert

Brigitte van Hilst, die de scholing verzorgde, heeft de school het hele schooljaar begeleid. “Brigitte brengt heel veel know how, ervaring en energie mee. Mede door haar is in het team een heel positieve sfeer ontstaan: dit is echt heel gaaf,

“Dit is echt heel gaaf!”

we gaan dit met z'n allen doen! Ik zat zelf in de expertgroep van de school, maar was natuurlijk nog wel lerende. Het was voor mij fijn om regelmatig te kunnen sparren met

Brigitte. Zij heeft de schoolleiding ook goed weten mee te nemen in deze ontwikkeling. Ze heeft echt geholpen om de stappen te zetten om dit schoolbreed uit te kunnen rollen.”

Aanzienlijke leerwinst

Zeven strategieën voor formatieve evaluatie, het boek van Jan Chappuis dat de CED-Groep onlangs vertaalde en bewerkte voor het Nederlandse onderwijs, laat zien dat formatieve evaluatie bijdraagt aan een sterke leercultuur in de klas. Aron Schonenberg, leerkracht van groep 8 op Kindcentrum Aventurijn (Uden) beaamt dit. “Ik denk dat het onderwijs, en misschien wel de hele maatschappij, sterk gericht is op afrekenen. Sterke kinderen floreren in een omgeving waarin veel summatief getoetst wordt. Bij zwakke en gemiddelde leerlingen loop je echter de kans dat het zelfbeeld negatief wordt beïnvloed, door continu te focussen op resultaten. Door het geven van formatieve feedback geef je het kind zelfvertrouwen. Als je de juiste doelen stelt en succescriteria benoemt, kan het kind zelf ervaren dat het zich ontwikkelt. Wetenschappelijk onderzoek laat zien dat formatief evalueren een aanzienlijke leerwinst oplevert. Ons hele team is overtuigd van de waarde. Voor ons is dit een logisch vervolg op een tweejarig traject waarin we met hulp van de CED-Groep onze didactische vaardigheden hebben versterkt.”

Groeiend zelfvertrouwen

Aron legt uit dat de *doelentijd*, waarmee elke groep 's ochtends start, een belangrijke rol speelt in het formatief evalueren. “De kinderen werken dan aan individuele (en soms klassikale) doelen. De leerkracht loopt rond en heeft de mogelijkheid om met leerlingen in gesprek te gaan en formatieve feedback te geven. In de gesprekken met het kind ligt de focus niet op resultaat, maar op ontwikkeling. Aron zegt: “Vaak pak ik ook de resultaten van een vorig blok erbij, om de groei te laten zien. Door deze gesprekken ervaren kinderen dat ze zichzelf kunnen ontwikkelen en dat het harde werken wordt beloond. Dat triggert hun intrinsieke motivatie om een hogere prestatie te leveren. Ik merk dat het echt zo werkt! Kinderen zijn trots op zichzelf en krijgen meer zelfvertrouwen. Zij ervaren dat ze in het leerproces fouten mogen maken, dat die fouten helpen om zich verder te ontwikkelen. Voordat je met formatief evalueren begint, is het wel belangrijk dat er een veilig sociaal klimaat is in je groep.”

Zeven strategieën voor formatieve evaluatie

Zeven strategieën, gegroepeerd rondom drie hoofdvragen die tijdens het leerproces gesteld kunnen worden:

Waar ga ik naar toe?

Strategie 1: Zorg dat leerlingen helder voor ogen hebben wat het leerdoel is

Strategie 2: Gebruik goede en zwakke voorbeelden van werk van leerlingen

Waar ben ik nu?

Strategie 3: Geef regelmatig rijke feedback tijdens het leerproces

Strategie 4: Leer leerlingen hoe zij zichzelf kunnen beoordelen en doelen kunnen stellen voor de volgende stap

Hoe kom ik verder?

Strategie 5: Baseer vervolgstappen in het leerproces op gesignaleerde leerbehoeften

Strategie 6: Zorg voor een gerichte/afgebakende instructie, gevolgd door oefening met feedback

Strategie 7: Bied leerlingen de gelegenheid om hun eigen voortgang bij te houden en daarop te reflecteren en over hun vorderingen te praten

Meer informatie

De CED-Groep helpt scholen onder meer met:

- Gratis scan formatieve evaluatie (hoever ben je ermee op jouw school?)
- Blended cursussen voor po en vo
- Advies en begeleiding
- Het boek *Zeven strategieën voor formatieve evaluatie*.
- Binnenkort: webinar formatief evalueren

Zie: www.cedgroep.nl/formatiefevalueren

